

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav informačních studií a knihovnictví

AUTOREFERÁT DIZERTAČNÍ PRÁCE

**Lingvistické aspekty informační vědy v aplikaci recentního
odborného jazyka s důrazem na oblast anatomické
terminologie**

Linguistic aspects of the information science in the application of the recent
technical language with emphasis on anatomical terminology

Praha 2015

Autor práce:	PhDr. Vladimír Musil
Studijní program:	Informační studia a knihovnictví
Studijní obor:	Informační věda
Vedoucí práce:	Prof. MUDr. Josef Stingl, CSc.

Obsah

1. Úvod	3
2. Hypotézy a cíle práce	4
3. Materiál a metodika	4
4. Obsah dizertační práce	5
5. Zodpovězení hypotéz a výsledky analýzy	7
6. Závěry	9
7. Abstrakt	11
8. Vybraná použitá literatura	12
9. Publikované práce autora k tématu dizertační práce	14
Příloha	17
Odborný životopis autora	17

1. Úvod

Každá vědní disciplína potřebuje jazykový nástroj k přesnému vyjadřování daného oboru. V případě medicíny se spojilo řecké a latinské jazykové prostředí a vytvořilo lékařskou terminologii, která již od starověku slouží k popisu zkoumaných jevů a procesů a předávání nových poznatků. Součástí lékařské terminologie je i terminologie anatomická, na kterou je tato práce zaměřena. Zatímco morfologické disciplíny, především pak anatomie, histologie a embryologie, užívají za základ svých terminologií latinu, jazykově starší řecká část lékařské terminologie se využívá především v patologii a v klinických oborech.

Je důležité připomenout, že latina po celá staletí fungovala jako mezinárodní jazyk učenců, a to až do počátku novověku a všechny středověké evropské univerzity vyučovaly latinsky. Latina zastávala až do 17. století i úlohu univerzálního vzdělávacího jazyka.

Proto je velmi důležité, aby uživatel lékařské, potažmo anatomické, terminologie ovládl kromě základní slovní zásoby i elementární gramatiku. Je také důležité si uvědomit, že se anatomická terminologie vyvíjí v souladu s rozvojem příslušných lékařských oborů a vědních disciplín. O tomto faktu svědčí i to, že na konci 19. století existovalo přes 50.000 latinských anatomických termínů pro cca 5.000 anatomických struktur, proto bylo třeba termíny sjednotit a vytvořit koncepční názvosloví. Trend rozvoje poznání stále pokračuje a díky novým možnostem zobrazování anatomických struktur (RTG, CT, MR atd.) je jich definováno či upřesněno stále více, a proto jsou některé obsoletní termíny naopak vyřazovány. Nepřekvapí tedy, že např. kodifikace anatomické nomenklatury prošla od vydání Basiliensia Nomina Anatomica, první oficiální anatomické terminologie z roku 1895, celou řadou změn (His 1895)..

V současné době narážejí odborníci při rešeršní práci na problémy při vyhledávání lékařských, resp. anatomických informací. Často se totiž stává, že vyhledávají termín, který je obsoletní nebo chybně uváděný. S těmito problémy se denně setkávají i informační pracovníci, kteří zpracovávají retrospektivní rešerše a to nejen ze starších pramenů. Problémy vyplývají ze skutečnosti, že mnoho autorů prací používá starou, již neplatnou terminologii, popř. chybnou, zadávají vágní české termíny, nebo české termíny, které od někoho přebrali, či si je sami vytvořili, nebo používají termíny eponymní. Totéž platí i pro zadavatele rešerší. Samostatnou kapitolou je práce s historickými pracemi.

V naší práci chceme ukázat na konkrétních příkladech důležitost a užitečnost unifikovaných oficiálních terminologií pro odstranění nadměrné synonymity, pro jednodušší komunikaci mezi odborníky různých oborů a, v neposlední řadě, i pro snazší a relevantní vyhledávání odborných prací.

Dále chceme upozornit na nutnost, při zpracování historických retrospektivních rešerší, znát nejen relevantní terminologii a eponymní názvy, ale i respektovat historický vývoj termínů a to jak termínů oficiálních, tak i neoficiálních.

Dalším sledovaným problémem je chybné používání pravidel latinské gramatiky a tím vytváření chybných novotvarů, které také velmi znesnadňují rešeršní práci.

2. Hypotézy a cíle práce

Pro předkládanou dizertační práci jsme si stanovili následující hypotézy:

1. Recentní odborná anatomická terminologie je často používána chybně, proto dochází ke zkreslení relevantních výstupů při rešerších v medicínských informačních zdrojích.
2. Pro retrospektivní práci s historickými prameny je nutná nejen dobrá znalost jazyka, ale i příslušného oboru, a to z důvodu správné determinace evoluce termínů.
3. Nepřesnosti v terminologii často způsobuje amerikanizace latinských anatomických termínů. U takto „zkomolených“ výrazů může dojít i ke změně správného významu termínů.

Cílem práce je na základě stanovených hypotéz ověřit současný stav používané terminologie vybraných částí anatomických struktur v odborné anatomické literatuře.

Naší snahou je i praktické využití našich výsledků jak v klinické praxi, tak i při výuce anatomie a navazujících oborů, např. flebologie, angiologie, chirurgie, ortopedie.

Dalším cílem práce bylo na příkladech historické evoluce představit bohatost uváděných oficiálních i neoficiálních termínů a také změny jejich vývoje a významu v čase.

3. Materiál a metodika

Z důvodu velké rozsáhlosti anatomické terminologie jsme se soustředili, v návaznosti na vědecké zaměření školitele, na dva její okruhy a to na oblasti pohybového aparátu a cévního systému.

Pro ověření stavu používané terminologie jsou využity následující metody:

- rešerše odborné literatury, zejména článkové a monografické, v databázích MEDLINE, EMBASE a Bibliografia Medica Českoslovasca (BMČ), dále v tištěných a elektronických archívech a historických sbírkách;

- konzultace vybraných problémů s předními odborníky z oblasti medicíny, historie, lingvistiky a klasických jazyků;
- kritická a komparativní analýza odborných historických i recentních anatomických a medicínských pramenů, vyhledávání používané terminologie a její komparace s recentně platnou nomenklaturou; typologie významných lingvistických jevů v anatomické terminologii;
- identifikace nepřesností, redundantní synonymity, sémantických a gramatických chyb v anatomické terminologii, na základě kritické a komparativní analýzy.

4. Obsah dizertační práce

Teoretická část práce je tvořena úvodem do sledované problematiky a jsou zde stručně představeny základní souvislosti informační vědy, její historie a také proces vyhledávání. Dále je zde uveden stručný vhled do lingvistiky a také latinské gramatiky, která je představena pro snadnější pochopení řešené problematiky předkládané dizertační práce.

Výzkumná část dizertační práce je tvořena výsledky, které vznikly během doby doktorského studia. Převážná část těchto výsledků již byla publikována, další jsou buď v tisku, nebo ve stádiu posledních úprav před odesláním do recenzního řízení.

V úvodu je představeno anatomické názvosloví, je sledována jeho historie a jazyková stránka. Historie latinského názvosloví je představena stručně a to od doby Hippokrata, přes oficiální terminologie, až po současně platnou Terminologia Anatomica (TA). TA je rozebrána podrobněji a jsou uvedeny podstatné změny, které přinesla do současného názvosloví, včetně toho, že poprvé obsahuje i paralelní nomenklaturu anglickou.

Dále jsou rozebrány nepřesnosti v používání anatomické terminologie s poukázáním na používání již neplatných termínů, které byly uváděny předchozími oficiálními nomenklaturami, ale také chyby sémantické, syntaktické a gramatické. Uvedeno je též rozšiřování terminologií novými termíny a také redukce termínů, která vzniká na základě bližšího poznání lidského těla i odstraňováním nepřesností, které vznikly při popisu struktur. Tato redukce je představena na tihových váčcích – bursách, kterých bylo v historii uváděno až cca trojnásobně větší množství, než je současný počet 44 (FCAT 1998; Synnestvedt et al. 2010; Musil et al. 2009; Musil et al. 2010b).

Další sledovanou problematikou bylo užívání synonymních výrazů, které bylo provedeno jako historická studie na vybraných kosterních svalech ve významných anatomických dílech od 16. do 19. století a dále v oficiálních terminologiích. Pro tuto studii bylo vybráno 33 kosterních svalů, reprezentujících svalové skupiny okohybných svalů (6 svalů) a svalů hlavy (3), krku (2), hrudníku (6), břicha (5), zad (2), horní (3) a dolní (6) končetiny (Musil et al. 2015). Svaly byly rozděleny do tří skupin podle toho, kdy

získaly svá pojmenování, která odpovídají recentní nomenklatuře TA, na ty, které získaly název již u zakladatele moderní anatomie Andrea Vesalia (1543), přes ty, jejichž názvy se ustálily v 17. - 18. století, až po současné, které získaly názvy ve 2. polovině 19. století, nebo až v platných nomenklaturách. Do čtvrté skupiny byly zařazeny okohybné svaly a to pro poetická pojmenování, kterými je jejich autoři obdařili.

Z důvodu geografického umístění autora dizertační práce byla stručně představena i historie českého názvosloví. Z důvodu blízké historické a jazykové příbuznosti je uvedena i slovenská terminologie.

Další sledovanou problematikou byly chyby, které se vyskytují při používání anatomického názvosloví a tím ztěžují rešeršní práci. Jedná se o gramatické změny vícečetných vokálů a konsonant, chyby při používání termínů, dvojjazyčná pojmenování názvů a v neposlední řadě i počestování termínů.

Zajímavou kapitolou je etymologie latinských anatomických termínů, jejichž názvy vznikaly na základě podobnosti s ovocem, zeleninou, zvířaty a částmi jejich těl, zbraní, oblečení, rostlin, nářadí, náčiní atd.

Neoddělitelnou součástí terminologie jsou též eponyma. Eponym (eponymum) označuje v anatomii strukturu, jež nese pojmenování po historické osobě, nejčastěji působící v oboru anatomie či medicíny. Ne vždy se jedná o osobnost, která strukturu poprvé objevila či popsala, spíše eponymum vzniklo vyjádřením úcty následovníků, žáků nebo autorů jiných anatomických děl. Ačkoli byla eponyma z latinské anatomické nomenklatury vyřazena již v roce 1955, dále nalézají svoje uplatnění, zejména v komunikaci mezi teoretickými a klinickými pracovníky pro svoji krátkost a údernost, ačkoli nezasvěcenému čtenáři neprozradí nic o struktuře, kterou pojmenovávají (Woerdeman 1957).

Pro praktickou ukázkou bylo zvoleno asi nejznámější anatomické eponymum Achillova šlacha, na které byl představen nejen historický vývoj tohoto termínu, ale také představena synonymita od Hippokrata po recentní odbornou literaturu, ve které se objevuje mnoho chybných pojmenování tohoto eponymního termínu. Při bližším zkoumání této synonymity je zcela jasné, že je tak rozmanitá, že vytvořit úplnou rešerši je prakticky nemožné.

Poslední částí práce je praktická ukázkou aplikace tématu předkládané dizertační práce. Jedná se o dvě studie na téma povrchového a hlubokého žilního zásobení dolních končetin, ve kterých uvádíme příklady správného užívání anatomické terminologie i s uvedením synonymity termínů. Dále jsou zde pro představení důležitosti zařazeny anatomické termíny pro variantní struktury lidského těla, které jsou často zastoupeny ve více než 50 % případů, a přesto nejsou součástí recentní oficiální anatomické nomenklatury.

5. Zodpovězení hypotéz a výsledky analýzy

1. Recentní odborná anatomická terminologie je používána chybně, proto dochází ke zkreslení relevantních výstupů při rešerších v medicínských informačních zdrojích.

Naší analýzou jsme prokázali, že ačkoli je recentní nomenklatura platná více než 17 let, stále mnoho autorů z celého světa užívá chybně anatomickou terminologii. Z tohoto důvodu často dochází ke zkreslení rešeršních výstupů, jelikož se do vyhledání nedostane značná část relevantních dokumentů. Dalšími faktory snižujícími relevanci provedeného vyhledání je používání eponymních, obsoletních či vágních termínů.

2. Pro retrospektivní práci s historickými prameny je nutná nejen dobrá znalost jazyka, ale i příslušného oboru, a to z důvodu správné determinace evoluce termínů.

Při práci s historickými prameny dochází ke zkreslení výstupů z několika důvodů. Prvním je jazyková bariéra, převážná část anatomických, potažmo lékařských, prací je v latině a často středověké, dále v němčině psané švabachem, či ve francouzštině. Dalším důvodem je buď neznalost předchozích terminologií, nebo chybná detekce termínů, které jsou v pracích použity. Je také důležité si uvědomit, že znalost struktur lidského těla starověkých a středověkých autorů byla limitována pouze na makroskopický pohled na lidské tělo. Teprve až rozvoj vědy a techniky, a s ním i zobrazovacích metod, přinesl možnost detailnějšího zkoumání a popisu anatomických struktur. Důležitou součástí je také uvědomění si bohaté synonymity, která v anatomických termínech existovala, na konci 19. stol. to bylo cca 50.000 výrazů pro cca 5.000 struktur, která vznikala i na základě velkých vzdáleností mezi jednotlivými univerzitami a tím pádem docházelo k pomalejšímu předávání poznatků a zkušeností mezi jednotlivými vědci.

3. Nepřesnosti v terminologii často způsobuje amerikanizace latinských anatomických termínů. U takto „zkomolených“ výrazů může dojít i ke změně správného významu termínů.

Způsoby užívání anatomických termínů v anglicky psaných pracích, často neodrážejí gramatická pravidla latiny, v některých případech dokonce dochází i ke změně správného významu termínů. Dobře je tento proces možno sledovat např. na výrazech *thyreoideus*, který byl zjednodušen a změněn na *thyroideus*, *chorioideus* na *choroideus*, *praematurus* na *prematurus* atd. Dalším příkladem může být termín *lymphaticus*, změněný na *lymphoideus*, který je v současné době platný, a to i přesto, že došlo ke změně vlastního významu slova.

Cílem práce bylo ověření současného stavu používané terminologie vybraných částí anatomických struktur v odborné anatomické literatuře. Z našich výsledků vyplývá, že je chybovost užívání současné recentní terminologie stále vysoká a to i přesto, že je nomenklatura platná 17 let. Autoři často používají termíny, které se sami naučili za dob studia, či dávají přednost eponymním výrazům nebo klinickému žargonu.

Naší snahou je i praktické využití našich výsledků jak v klinické praxi, tak i při výuce anatomie a navazujících oborů, např. flebologie, angiologie, chirurgie, ortopedie.

Tento cíl se nám podařilo splnit prezentováním výsledků na domácích a mezinárodních kongresech a následným publikováním v prestižních odborných časopisech s impact factorem. Dále došlo k revizi a úpravě termínů dle TA výukových skript Kos et al. Přehled topografické anatomie (2014) a také k jejich překladu do anglického jazyka s použitím recentní anglické nomenklatury (Kos et al., 2014). Za zmínku také stojí vydání knihy České tělovědné názvosloví (Kachlík et al., 2010a), které vzniklo jako pokus o vyvolání debaty o neexistenci unifikovaného českého anatomického názvosloví.

Dalším cílem práce bylo na příkladech historické evoluce představit bohatost uváděných oficiálních i neoficiálních termínů a také změny jejich vývoje a významu v čase. Výsledky tohoto výzkumu jsou nejlépe patrné v kapitole 4.1.5 Synonymita, kde jsme prezentovali bohatost užití termínů v dílech významných anatomů 16. – 19. stol. v porovnání se současně platnými anatomickými termíny na příkladech vybraných kosterních svalů člověka, pro námi sledovaných 33 svalů jsme dohledali 232 synonym, a na VIII. hlavovém nervu, kde je názorně představen, mimo evoluce termínů, rozvoj poznání o lidském těle na počtu párů hlavových nervů, které jednotliví autoři identifikovali.

6. Závěry

Anatomické názvosloví slouží k popisu lidského těla více než 2.000 let. Tím, jak postupem let docházelo k rozvoji poznání a také, díky vědecko-technické revoluci i ke zkracování vzdáleností a rychlejšímu přenosu informací, vyvstala potřeba vytvoření jednotné terminologie, která by nejen sjednotila obrovské množství termínů, ale bylo i potřeba zvolit jeden jazyk, který by sloužil jako mezinárodní komunikační standard, a to jak mezi odborníky v lékařství zejména pro diagnostické a léčebné postupy, tak také pro výukové účely.

Tato unifikace se ukázala jako důležitá rovněž z důvodu propojení s dalšími obory lidského poznání a to nejen příbuznými (např. antropologie, veterinární medicína), či dalšími přírodními vědami (např. fyzika, chemie), ale i pro komunikaci s úřady, soudy a orgány činnými v trestním řízení a, v neposlední řadě, i s laickou veřejností.

Neexistence oficiální české anatomické terminologie vede často k užívání nesprávných termínů, které vznikly např. chybným překladem z latiny, a tím je prakticky znemožněno provést relevantní rešerši. Z tohoto důvodu se dnes ocitáme v podobné situaci, která byla na konci 19. století u latinských termínů, tedy, že je zde mnoho synonym, která popisují stejný objekt či strukturu. Toto je velmi dobře patrné např. v nových vydáních popularizujících knih a atlasů z oboru medicíny. Sjednocení termínů a vytvoření české národní terminologie by také zjednodušilo i vydavatelskou práci.

Pro oblast informační vědy a zvýšení přesnosti vyhledávání relevantních informačních zdrojů je velmi nutné, aby autoři ovládali a znali recentní anatomickou terminologii a respektovali gramatická pravidla latinského jazyka. Totéž platí i pro odbornou redakční práci vydavatelů vědecké i popularizující literatury. Rešeršér však musí být se situací obeznámen a počítat s ní při rešeršní strategii.

Z výše uvedených důvodů tedy logicky vyplývá, že je nutno každou revizi anatomické nomenklatury rozšířit nejen mezi medicínskou veřejnost a studující, ale i do řad široké odborné veřejnosti, aby se tak předcházelo případným nedorozuměním nebo omylům a to nejen v medicínské klinické dokumentaci a ve vědeckých publikacích, ale i při rešeršní činnosti.

Na námi uvedených příkladech termínů šlacha, VIII. hlavový nerv či terminologie kosterních svalů je velmi dobře patrné i to, že je při všech retrospektivních rešeršních úkonech v oblasti medicíny nutné, pokud se chceme dopracovat k relevantním výsledkům, znát nejen recentní terminologii a eponymní názvy, ale i respektovat historický vývoj termínů a to jak termínů oficiálních, tak i neoficiálních.

K upozornění na daný problém v rámci informační vědy došlo i praktickým ověřením v rámci výuky studentů informační vědy inklinujících ke specializaci biomedicínských informací.

Náš tým také vydal monografii českého tělovědného názvosloví (Kachlík et al. 2010a), která je pokusem o vyvolání odborné debaty na téma nutnosti vytvoření českého anatomického názvosloví. Tato práce odráží platnou oficiální terminologii TA.

Závěrem můžeme uzavřít, že jsme na uvedených příkladech potvrdili, že:

- 1) používání současné anatomické terminologie (latinské i anglické) je opravdu nejednotné, je bohatě synonymní a často obsahuje gramatické chyby.
- 2) To vše je z velké části zapříčiněno stále silnou vazbou anatomie na historii, košatá klinická pojmenování a, v neposlední řadě, také na pomalost zapracovávání nových termínů do oficiálních terminologií.
- 3) Zmapování těchto skutečností je důležitým poznatkem pro rešeršní činnost, neboť může varovat před možnými nejednotnostmi, nepřesnostmi nebo chybami.
- 4) Na základě zjištěných a uvedených skutečností se proto domníváme, že jsme platnost stanovených hypotéz ověřili, a tím splnili cíle práce.

Závěrem bychom rádi ještě jednou zdůraznili, že je v České republice všeobecné povědomí o existenci latinské anatomické, histologické a embryologické nomenklatury stále velmi nízké a informace se prakticky nedostaly ani k odborné lékařské veřejnosti, pedagogům, natož k učitelům, vědeckým pracovníkům, překladatelům a podobně. Z tohoto důvodu zejména populárně naučné knihy často trpí nepřesnostmi v anatomické, histologické i embryologické terminologii v nich použité a tím snižují kvalitu těchto prací.

7. Abstrakt

Ačkoli je anatomická terminologie užívána více než 2.000 let, svého prvního oficiálního vydání se dočkala až v roce 1895. Potřeba vytvoření závazné nomenklatury vznikla z důvodu vysoké synonymity termínů, které pojmenovávaly jednotlivé anatomické struktury. Na konci 19. století totiž existovalo více než 50.000 termínů pro cca 5.000 tehdy známých struktur. Tato synonymita vnášela a stále vnáší chaos zejména do oblasti rešeršních úkonů. Důvodem je, že většina rešerší prováděných nejen přímo specialisty z oblasti medicíny, ale i informačními specialisty, nerespektuje historický vývoj termínů, a to nejen v historických pramenech, ale, a to zejména, v jednotlivých vydáních oficiálních terminologií. Dalším problémem, který znesnadňuje rešeršní činnost, je chybné užívání anatomických termínů, neznalost a chybné užívání latinské gramatiky, ale, v neposlední řadě, i amerikanizace latinských termínů. Samostatnou kapitolou je neexistence oficiální české anatomické terminologie, která svádí ke stále větší tvorbě novotvarů termínů, a tím dochází opět ke zvýšení synonymity. Tato práce představuje výše uvedené problémy na příkladech z oblasti vybraných struktur lidského těla a to pohybového aparátu a cévního systému: tihové váčky - burzy, 33 vybraných kosterních svalů, VIII. hlavový nerv, eponymní termín Achillova šlacha a, jako příklad přímé aplikace do medicínské praxe, povrchový a hluboký cévní systém dolní končetiny.

Klíčová slova:

informační věda; vyhledávání informací; rešeršní činnost; terminologie; anatomie; historie; lingvistika

Abstract

Although anatomical terminology is in use for more than 2000 years, its first official publication achieved in 1895. The need for development of cogent nomenclature arose due to the high level of synonyms labeling individual anatomical structures. Thus towards the end of the 19th century existed more than 50 000 terms describing approximately 5 000 known structures at that time. Such synonymity caused and still causes chaos, especially in the research activities field. The reason for this is fact that most of the research performed not directly by medical field specialists but also information field specialists does not respect the historical evolution of terms. More, it mixes them according to different issues of the official terminologies. Also, further making the research activity complicated is wrong use of anatomical terms, lack of knowledge and misuse of latine grammar and last but not least americanization of the latine terms. Another hot topic is non existence of the official Czech anatomical terminology. This leads to increased tendency of neologisms formation which in turn causes increase of synonymities. Our study demonstrates above mentioned problems on examples from selected human body structures like locomotory and circulatory systems: bursas, 33 selected skeletal muscles, VIIIth cranial nerve, eponymous term Achilles tendon and also an example of direct clinical application – superficial and deep venous system of the lower limb.

Keywords:

information science; information retrieval; information searching; terminology; anatomy; history; linguistics

8. Vybraná použitá literatura

- ALBINUS, Bernard Siegfried. *Historia musculorum hominis*. Leidae Batavorum: Theodorum Haak & Henricum Mulhovium, 1734.
- BAWDEN, David a ROBINSON, Lyn. *Introduction to information science*. London: Facet, 2012. ISBN 978-1-85604-810-1.
- BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Současná terminologie: se zaměřením na kolokační termíny z lékařství*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2009. Acta Universitatis Carolinae. Philologica. Monographia, 158. ISBN 978-80-246-1539-4.
- CAGGIATI, Alberto; BERGAN, John, J.; GLOVICZKI, Peter; JANTET, Gorges, WENDELL-SMITH, Colin P. a PARTSCH, Hugo. Nomenclature of the veins of the lower limbs: an international interdisciplinary consensus statement. *Journal of Vascular Surgery*. 2002, **36**(2), 416-422. ISSN 0741-5214.
- ČERNÝ, Jan. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 1998. ISBN 80-85839-24-5.
- DONÁTH, Tibor. *Anatomical dictionary with nomenclatures and explanatory notes*. Oxford: Pergamon Press, 1969.
- DVOŘÁK, Jiří. *Srovnávací slovník anatomických nomenklatur*. Praha: SZN, 1960.
- FCAT. *Terminologia anatomica: international anatomical terminology*. Stuttgart: Thieme Verlag, 1998. ISBN 978-3-13-114361-4.
- Final Report of the Committee appointed by the Anatomical Society of Great Britain and Ireland on June 22nd, 1928*. Glasgow: University Press, 1933.
- HIS, Wilhelm. *Die anatomische Nomenklatur*. Leipzig: Veit u. Co., 1895
- HYRTL, Joseph. *Onomatologia anatomica: Geschichte und Kritik der anatomischen Sprache der Gegenwart, mit besonderer Berücksichtigung ihrer Barbarismen, Widersinnigkeiten, Tropen, und grammatikalischen Fehler*. Wien: Wilhelm Braunmüller, 1880.
- JESSENIUS, Ján. *Průběh pitvy jím slavnostně provedené v Praze L.P. MDC, k níž byl přičleněn traktát o kostech*. Praha: Karolinum, 2004. 645 s. ISBN 80-246-0922-3.
- KACHLÍK, David a ČECH, Pavel. České anatomické názvosloví [on-line]. Praha: Ústav anatomie 3. LF UK, ©2004. [cit. 19.02.2015]. Dostupné z: <http://www.anatomickenazvoslovi.cz>
- PAPÍK, Richard. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. Praha: Velryba, 2011. Podnikání a management. ISBN 978-80-85860-22-1.
- PETIT, Jean-Louis. *L'art de guerir les maladies des os*. Paris: L. d'Houry, 1705.
- PILECKÁ, Věra. Souvislosti a aspekty vztahu informační a kognitivní vědy (studie). *Člověk: časopis pro humanitní a společenské vědy* [online]. 2007. [cit. 2008-09-19].

ISSN 1801-8785. Dostupné z:

<http://clovek.ff.cuni.cz/view.php?cislocclanku=2008121602>

POKORNÝ, Jaroslav, SNÁŠEL, Václav a KOPECKÝ, Michal. Dokumentografické informační systémy. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-764-X.

PŘÍVRATSKÁ, Jana. *Úvod do preklinické medicíny: lékařská terminologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 3. lékařská fakulta, 2013. ISBN: 978-80-87878-00-2.

STIEVE, Hermann. *Nomina Anatomica*. Jena: G. Fischer, 1936

SYNNESTVEDT, Andreas Svane Dick; STINGL, Josef, ed. a STORM-MATHISEN, Jon, ed. *Mucous bursae of the upper and lower extremity = Bursae mucosae i over- og underekstremitetene*. 1st English ed. Prague: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1893-7.

VESALIUS, Andreas. *De humani corporis fabrica libri septem*. Basileae: Ex officina Joannis Opporini, 1543.

VESALIUS, Andreas. *The fabric of the human body: an annotated translation of the 1543 and 1555 editions of "De humani corporis fabrica libri septem" by Daniel H. Garrison and Malcolm H. Hast*. Basel: Karger Publishers, 2014. ISBN 978-3-318-02246-9.

VICKERY, Brian a VICKERY, Alina. *Information science in theory and practice*. 3rd ed. München: K. G. Saur, 2004. ISBN 978-3-598-11658-6.

WHITMORE, Ian. Terminologia anatomica: new terminology for the new anatomist. *Anatomical Record*. 1999, **257**(2), 50-53. ISSN 0003-376X.

WOERDEMAN, M. W. *Nomina anatomica parisiensia (1955) et BNA (1895)*. Utrecht: Ossthoek, 1957.

ZRZAVÝ, Jan. *Latinsko-české anatomické názvosloví*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1985.

9. Publikované práce autora k tématu dizertační práce

(Všechny citace jsou uvedené bez autocitací)

KACHLÍK, David; BÁČA, Václav; BARTÁK, Miloslav; ČEPELÍK, Martin; DOUBKOVÁ, Alena; HÁJEK, Přemysl; MANDYS, Václav; MUSIL, Vladimír; PROSOVÁ, Blanka; SRP, Antonín a STINGL, Josef. Diagnostika retrokalkaneárních burzitíd: možnosti využití nových anatomických poznatků. *Rozhledy v chirurgii*. 2008a, **87**(3), 128-134. ISSN 0035-9351.

KACHLÍK, David; BÁČA, Václav; BOZDĚCHOVÁ, Ivana; ČECH, Pavel a MUSIL, Vladimír. Anatomical Terminology and Nomenclature: Past, Present and Highlights. *Surgical and Radiologic Anatomy*. 2008b, **30**(6), 459-466. ISSN 1279-8517. **IF: 0.782/2008**. Citace WOS - **32**, SCOPUS - **39**.

KACHLÍK, David; BÁČA, Václav; ČEPELÍK, Martin; HÁJEK, Přemysl; MANDYS, Václav a MUSIL, Vladimír. Clinical anatomy of the calcaneal tuberosity. *Annals of Anatomy*. 2008c, **190**(3), 284-291. ISSN 0940-9602. **IF: 0.932/2008**. Citace WOS - **5**, SCOPUS - **6**.

KACHLÍK, David; BÁČA, Václav; ČEPELÍK, Martin; HÁJEK, Přemysl; MANDYS, Václav; MUSIL, Vladimír; SKÁLA, Petr a STINGL, Josef. Clinical anatomy of the retrocalcaneal bursa. *Surgical and Radiologic Anatomy*. 2008d, **30**(4), 347-353. ISSN 1279-8517. **IF: 0.782/2008**. Citace WOS - **5**, SCOPUS - **9**.

KACHLÍK, David; BOZDĚCHOVÁ, Ivana; ČECH, Pavel; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. Deset let nového anatomického názvosloví. *Časopis lékařů českých*. 2008e, **147**(5), 287-294. ISSN 0008-7335. Citace SCOPUS - **3**.

KACHLÍK, David; BOZDĚCHOVÁ, Ivana; ČECH, Pavel; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. Mistakes in the usage of anatomical terminology in clinical practice. *Biomedical Papers*. 2009a, **153**(2), 157-161. ISSN 1213-8118. Citace WOS - **10**, SCOPUS - **14**.

KACHLÍK, David; ČECH, Pavel; BOZDĚCHOVÁ, Ivana; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. El pasado, el presente y el futuro de la terminología de anatomía e histología. In: *The Language of Health Care: Proceedings of the 1st International Conference on Language and Health Care [CD-ROM]*. Valencia: IULMA, 2008f, s. 1-4. ISBN 978-84-691-2836-7.

KACHLÍK, David; ČECH, Pavel; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. *České tělovědné názvosloví*. 1. vyd. Brno: Knihovnicka.cz, 2010a. ISBN 978-80-254-5684-2.

KACHLÍK, David; KACHLÍKOVÁ, Dana; MUSIL, Vladimír a STINGL, Josef. Jan Jessenius, lékař umírajícího času. *Praktický lékař*. 2012a, **92**(1), 53-59. ISSN 0032-6739.

KACHLÍK, David; MUSIL, Vladimír; VASKO, Stephanie; KLAUE, Kai; STINGL, Josef a BÁČA, Václav. Calcaneus, Calcaneal Tendon and Retrocalcaneal Bursa.

Historical Overview and Plea for an Accurate Terminology. *Acta Chirurgica Belgica*. 2010b, **110**(2), 255-260. ISSN 0001-5458. **IF: 0.352/2010**. Citace WOS - 1, SCOPUS - 2.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; BÁČA, Václav a MUSIL, Vladimír. Nové názvosloví povrchových žil dolní končetiny. *Praktická flebologie*. 2008g, **17**(1), 4-12. ISSN 1210-341.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; BÁČA, Václav a MUSIL, Vladimír. Nové názvosloví hlubokých žil dolní končetiny. *Praktická flebologie*. 2009b, **18**(2), 4-12. ISSN 1210-3411.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; BÁČA, Václav; MUSIL, Vladimír. Az alsó végtag felületes véna-rendszere. Új nomenklatúra. *Érbetegségek*. 2010d, **17**(1), 3-10. ISSN 1218-3636.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; BÁČA, Václav; MUSIL, Vladimír. The superficial venous system of the lower extremity: new nomenclature. *Phlebology*. 2010c, **25**(3), 113-123. ISSN 0268-3555. **IF: 2.698/2010**. Citace WOS - 2, SCOPUS - 6.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. Information on the changes in the revised anatomical nomenclature of the lower limb veins. *Biomedical Papers*. 2010e, **154**(1), 93-97. ISSN 1213-8118. **IF: 0.716/2010**. Citace WOS - 2, SCOPUS - 4.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. The venous system of the pelvis: new nomenclature. *Phlebology*. 2010f, **25**(4), 162-173. ISSN 0268-3555. **IF: 2.698/2010**. Citace WOS - 3, SCOPUS - 7.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. The deep venous system of the lower extremity: new nomenclature. *Phlebology*. 2012b, **27**(2), 48-58. ISSN 0268-3555. **IF:1.458/2012**. Citace WOS - 1, SCOPUS - 3.

KACHLÍK, David; PECHÁČEK, Václav; MUSIL, Vladimír a BÁČA, Václav. Venae superficiales membri inferioris - povrchové žíly dolní končetiny. In: *Angiologie 2012*. Praha: Maxdorf, 2012c, s. 27-35. Edice: *Pokroky v angiologii*. ISBN 978-80-7345-315-2.

KACHLÍK, David; VICHNAR, David; KACHLÍKOVÁ, Dana; MUSIL, Vladimír; SZABÓ, Kristián a STINGL, Josef. The life and work of Jan Jesensky (1566–1621), the physician of a dying time. *Journal of Medical Biography*. 2013, **21**(3), 153-163. ISSN 0967-7720.

KACHLÍK, David; VICHNAR, David; MUSIL, Vladimír; KACHLÍKOVÁ, Dana; SZABÓ, Kristián a STINGL, Josef. A biographical sketch of Johannes Jessenius: 410th anniversary of his Prague dissection. *Clinical Anatomy*. 2012d, **25**(2), 149-154. **IF: 1.159/2012**. Citace WOS - 1, SCOPUS - 1.

KOS, Jaroslav a kol. *Přehled topografické anatomie*. 2. vyd., v Karolinu 1. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2014a. ISBN 978-80-246-2324-5.

KOS, Jaroslav; HEŘT, Jiří; HLADÍKOVÁ, Jaroslava; STINGL, Josef; KACHLÍK, David; MUSIL, Vladimír. *Survey of topographical anatomy*. 1st English, rev. and updated ed. Praha: Karolinum, 2014b. ISBN 978-80-246-2820-2.

MUSIL, Vladimír. *Kvalitativní analýza správnosti užívání anatomické nomenklatury ve vybraných českých odborných periodikách*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2006. Vedoucí diplomové práce Richard Papík.

MUSIL, Vladimír; BOZDĚCHOVÁ, Ivana; ČECH, Pavel; LÍSKOVEC, Tomáš; STINGL, Josef a KACHLÍK, David. Anatomické názvosloví - historie a aktuální problémy. *ProInflow*. 2010a, **2**(1), 58-75. ISSN 1804-2406.

MUSIL, Vladimír; KACHLÍK, David a STINGL, Josef. Zapomenutá morfologická monografie A.S.D. Synnestvedta. *Plzeňský lékařský sborník*. 2009, **2009**(Suppl. 82), 173-179. ISSN 0551-1038.

MUSIL, Vladimír; SELNES, Christoffer Vatnar; FALCK, Alexander; SANDVE, Lars; SHEKARCHI, Siamek; O'DONNELL, Bruce a KACHLÍK, David. An important Norwegian contribution to the study of the bursae of the upper and lower extremities. *Acta Orthopaedica*. 2010b, **81**(5), 593-598. ISSN 1745-3674. **IF 1.897/2010**. Citace SCOPUS - 1.

MUSIL, Vladimír; STINGL, Josef; BÁČOVÁ, Tereza; BÁČA, Václav a KACHLÍK, David. Achilles tendon: the 305th anniversary of the French priority on the introduction of the famous anatomical eponym. *Surgical and Radiologic Anatomy*. 2011a, **33**(5), 421-427. ISSN 0930-1038. **IF: 1.056/2011**.

MUSIL, Vladimír; STINGL, Josef; KACHLÍK, David. Jesseniova kniha o jeho pražské pitvě - 410. výročí. *Časopis lékařů českých*. 2011b, **150**(12), 667-669. ISSN 0008-7335.

MUSIL, Vladimír; SUCHOMEL, Zdeněk; MALINOVÁ, Petra; STINGL, Josef; VLČEK, Martin a VÁCHA, Marek. The history of Latin terminology of human skeletal muscles (from Vesalius to the present). *Surgical and Radiologic Anatomy*. 2015, **37**(1), 33-41. ISSN 0930-1038. **IF: 1.333/2013**.

STINGL, Josef; MUSIL, Vladimír. Struktura a obsah Jesseniovy knihy. In: *Ján Jessenius: Slováci na panovníckych dvoroch*. Martin: Slovenská národná knižnica, 2012, s. 11-21. *Studia historico-bibliographica Tuocinesia*; Zv. 5. ISBN 978-80-89301-93-5.

Příloha

Odborný životopis autora

PhDr. Vladimír Musil

Profesionální praxe:

1994 - 1995 Středisko vědeckých informací Fakultní nemocnice Královské Vinohrady

1994 - dosud Středisko vědeckých informací, Univerzita Karlova v Praze, 3. lékařská fakulta, od r. 2006 – zástupce vedoucí

Vzdělání:

2000 – 2006 Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví - obor informační studia

2007 - dosud Ph.D. studium- Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví- obor informační studia

Projekty:

P 38/2012 *Biologické aspekty zkoumání lidského pohybu* – Univerzita Karlova v Praze – spolupracovník za 3. LF UK

14/24/1/H/2009 *Expertní informační systém pro vědu a výzkum s on-line propojením na vnitřní a vnější datové struktury a zdroje, s možností variabilních a automatizovaných evaluačních výstupů - 3. etapa* – MŠMT – spoluřešitel

134/3b/H2/2008 *Digitální archiv 3. LF UK* – MŠMT - spolupracovník

134/3b/H/2008 *Expertní informační systém pro vědu a výzkum s on-line propojením na vnitřní a vnější datové struktury a zdroje, s možností variabilních a automatizovaných evaluačních výstupů - 2. etapa* – MŠMT – spoluřešitel

171/8b/CH/2007 *Expertní informační systém pro vědu a výzkum s on-line propojením na vnitřní a vnější datové struktury a zdroje, s možností variabilních a automatizovaných evaluačních výstupů* – MŠMT – spolupracovník

Publikační činnost:

- 14x článek v časopise s IF
- 5x článek v zahraničním časopise
- 12x článek v českém časopise
- 2x vědecká monografie
- 2x učební text - skriptum
- 1x editor sborníku
- 3x stať ve sborníku

Citace WOS: SCI = 65, H index = 4; SCOPUS: citace = 100, H index = 6

Přednášková činnost:

- 71 přednášek na národních a mezinárodních kongresech v ČR i v zahraničí
- z toho 3x přednáška „invited speakers“
- 1. místo za přednášku 14th International Medical Sciences Student Congress. Istanbul 17.-18.5.2014.
- 1. místo v posterové sekci na společně pořádaných sjezdech: XXXVI. společný sjezd českých a slovenských chirurgů, V. český chirurgický sjezd, XV. pražské chirurgické dny (Jiráskovy dny) s mezinárodní účastí, konaných 8.-10. 8. 2008

Výuka:

od akad. roku 2012/2013	březen/duben - Práce s databázemi – 3 LF UK, v rámci bakalářského semináře oboru dentální hygiena
od akad. roku 2012/2013	říjen - Citace a citování literatury – 3 LF UK, v rámci bakalářského semináře oboru dentální hygiena
letní semestr 2013/2014	Volitelný předmět FF UK: Anatomická terminologie - historie, lingvistické aspekty a informační věda

Další odborné aktivity:

Česká informační společnost - člen společnosti

Časopis *Nukleární medicína*. ISSN 1805-1146 - člen redakční rady

Interní grantová agentura Ministerstva zdravotnictví ČR – oponent

Pracovní skupina pro kritéria kvalitní vydavatelské činnosti na Univerzitě Karlově v Praze – člen za 3. LF UK